

ПІДСИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

8.1. Інформаційно-комунікативне забезпечення інноваційного процесу

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток суспільства викликає потребу у функціонуванні мережі, що забезпечувала би ефективну комунікацію між суб'єктами інноваційного процесу. У цьому аспекті особливого значення набуває питання інформаційно-комунікативної взаємодії між суб'єктами інноваційного процесу.

Аналіз останніх досліджень. Питання створення та специфіки функціонування окремих суб'єктів інноваційної інфраструктури досліджували такі науковці як С. В. Глібко^{529, 530}, А. В. Стріжкова⁵³¹, І. М. Курашова⁵³²,

---

⁵²⁹ Глібко С. В. Питання функціонального забезпечення інноваційного процесу: господарсько-правовий аспект. *Правова наука та інноваційна діяльність в умовах євроінтеграційних процесів*: зб. матеріалів круглого столу (м. Харків, 8 черв. 2018 р.). Харків, 2018. С. 42-45

⁵³⁰ Глібко С. В. Наукові парки України: правовий аспект. Інноваційна система та інформаційні технології в сучасній науці: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 жовт. 2017 р.). Харків, 2017. С. 44-50

⁵³¹ Стріжкова А. В. Пропозиції господарсько-правового забезпечення стимулювання розвитку бізнес-інкубаторів. *Правова наука та інноваційна діяльність в умовах євроінтеграційних процесів*: зб. матеріалів круглого столу (м. Харків, 8 черв. 2018 р.). Харків, 2018. С. 123 – 128.

⁵³² Курашова І. М., Стріжкова А. В. До аналізу причин проблем інноваційного розвитку України. Конституційно-правові засади адміністративної реформи в Україні. Харків. 2018. С. 51 – 53.

А. М. Любичч^{533, 534}, Т. П. Бубенко⁵³⁵, І. М. Кобушко⁵³⁶, О. Г. Шпикуляк⁵³⁷ та інші. Серед іноземних науковців окремо необхідно виділити Й. А. Шумпетера⁵³⁸.

Об'єктом дослідження є інформаційно-комунікативне забезпечення інноваційного процесу як ключовий фактор інноваційного розвитку держави.

Виклад основного матеріалу.

Загальні питання інформаційно-комунікативної взаємодії.

В першу чергу звернімося до загальнотеоретичних питань інформаційно-комунікативної взаємодії.

Г. Парфьонова вказує, що інформаційно-комунікативну інфраструктуру складають технічні засоби, засоби зв'язку (комунікації), мережі інформаційних служб (інформаційні відділи тощо) і місця збереження інформації (архіви, бібліотеки, фонди тощо)⁵³⁹.

Разом з тим, ефективне здійснення інформаційно-комунікативної взаємодії між певними суб'єктами можливе лише в межах функціонування конкретної системи, а також у міжсистемних відносин.

В межах таких систем позитивний результат може бути досягнутий за допомогою наступних заходів (послідовності дій):

– встановлення конкретного виду інформації, яка є необхідною для ефективного функціонування певної системи та елементів, що включені до неї;

---

⁵³³ Любичч А. М. Щодо значення технопарків у розвитку економіки країн: порівняльна характеристика. Правова наука та інноваційна діяльність в умовах євроінтеграційних процесів: зб. матеріалів круглого столу (м. Харків, 8 черв. 2018 р.). Харків, 2018. С. 21-24.

⁵³⁴ Любичч А. М. Інноваційна політика: індонезійський досвід і рекомендації для України. Право та інновації. 3(23), 2018. С. 132-136.

⁵³⁵ Бубенко П. Т. Наука та інноваційний процес в Україні. Проблеми науки. Київ. 2003. № 4. С. 8–12.

⁵³⁶ Кобушко І. М. Шляхи покращення фінансування інноваційного розвитку в Україні з використанням міжнародного досвіду. Маркетинг і менеджмент інновацій. Суми. 2011. № 2. С. 124 – 130.

⁵³⁷ Шпикуляк О. Г. Етапність інноваційного процесу та оцінка ефективності інноваційної діяльності. Економіка АПК. Київ. 2011. № 12. С. 109 – 116.

⁵³⁸ Шумпетер Й. А. Теорія економічного розвитку Москва. Прогресс, 1982. 455 с.

⁵³⁹ Парфьонова Г. Інформаційна взаємодія органів місцевого самоврядування м. Херсона та громади. *Сучасний стан та перспективи*: аналітичне дослідження. Херсонська міська громадська організація «Розвиток». Херсон. 2003. С. 16.

- встановлення низки критеріїв, за якими відбувається відбір відповідної інформації, з низки подібних джерел;
- обрання ефективного способу (способів) добору інформації;
- створення ефективного механізму швидкого поширення такої інформації між всіма суб'єктами певної системи (систем);
- розробка механізмів та планів застосування отриманої інформації у діяльності системи та окремих її складових.

Особливого значення інформаційно-комунікативна взаємодія набуває у відносинах в сфері інновацій, оскільки від ефективності та швидкості розповсюдження інформації залежить розвиток суб'єктів інноваційної діяльності, що діють у національних інноваційних системах. Здебільшого такий вид взаємодії відбувається в межах інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності.

Як зазначає Н. В. Березняк під інформаційною інфраструктурою інноваційної діяльності доцільно розуміти сукупність підприємств, організацій, установ, їхніх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, ресурсів і коштів та інших елементів, які перебувають у відносинах і зв'язках один з одним⁵⁴⁰.

Одним із яскравих прикладів ефективної інформаційно-комунікативної взаємодії в межах певної інноваційної інфраструктури є США. Розвиток цієї взаємодії відбувається, зокрема, за рахунок наступних факторів:

- постійний розвиток нормативно-правового регулювання інноваційної інфраструктури з урахуванням новітніх економічних та науково-технічних тенденції. Як приклад можна навести Закон «Про стартапи»⁵⁴¹, який, зокрема, розкриває термін компанії, що розвивається, встановлює 2 ключові види інвестування таких компаній (за допомогою краудфандингу або емісії акцій за спрощеною процедурою)⁵⁴²;
- діяльність державних та недержавних організацій, яка спрямована на забезпечення інформаційної підтримки суб'єктів інноваційного процесу. Так, в США діє урядова організація - Національна служба технічної

---

⁵⁴⁰ Березняк Н.В. Інформаційна інфраструктура для забезпечення потреб національних інноваційних систем. *Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку: світовий та вітчизняний досвід: монографія/* Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Н.В. Березняк, О.В. Прудка. Київ: УкрІНТЕІ, 2015. С. 8.

⁵⁴¹ Jumpstart Our Business Startups Act. Public law 112–10: apr.5, 2012. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-112publ1106/pdf/PLAW-112publ1106.pdf>

⁵⁴² Gabe Alpert. Jumpstart Our Business Startups Act (JOBS). *Investopedia*. 2019. URL: <https://www.investopedia.com/terms/j/jumpstart-our-business-startups-act-jobs.asp>

інформації, метою якої є надання інноваційних послуг з передачі даних федеральним агенціям через партнерські відносини із приватним сектором для просування пріоритетних федеральних програм, сприяння економічному зростанню та забезпечення операційної досконалості⁵⁴³.

– діяльність робочих груп, спрямованих на розвиток інноваційної інфраструктури. Так ще у 1993 році було створено Робочу групу з інформаційної інфраструктури, яка здійснила дослідження багатьох питань, пов'язаних із розвитком та діяльністю інформаційної інфраструктури, включаючи виробництво, електронну торгівлю, охорону здоров'я, освіту, моніторинг довкілля, бібліотеки та надання державних послуг, а також рекомендувала ринково-орієнтовану стратегію сприяння глобальній електронній комерції в Інтернеті⁵⁴⁴.

Важливу роль в інформаційно-комунікативному забезпеченні інноваційної інфраструктури відіграють спеціалізовані організації та установи, значна кількість яких не обмежує свою діяльність лише межами певного регіону чи навіть держави, а діє на міжнародному рівні.

Як приклад організації, що здійснює таку діяльність можна назвати Кембриджський інноваційний центр, однією з ключових форм діяльності якого є коворкінги, які приймають понад 2000 компаній у семи містах США та Європи⁵⁴⁵. Загальна площа функціонування цієї організації станом на кінець 2019 року складала 20 000 квадратних метрів. Лише у 2019 році клієнтами Центру було залучено 3 мільярди доларів США венчурного капіталу. Крім того, Кембриджський інноваційний центр організовує так звані інформаційні тури. Так, тільки в 2019 в Бостоні та Кембриджі Центр організував інформаційні екскурсії для понад 4000 студентів, представників бізнесу та програм підприємництва з усього світу, які стимулюють інновації у власних громадах⁵⁴⁶.

---

⁵⁴³ Офіційний сайт Національної служби технічної інформації (NTIS). URL: <https://www.ntis.gov/>

⁵⁴⁴ Information Infrastructure Task Force. URL: https://itlaw.wikia.org/wiki/Information_Infrastructure_Task_Force

⁵⁴⁵ Офіційний сайт Кембриджського інноваційного центру. URL: <https://cic.com/>

⁵⁴⁶ Global 2019 Impact Report. *Cambridge Innovation Center*. 2020 URL: https://cdn2.hubspot.net/hubfs/53802/2019%20Impact%20Report/CIC_ImpactReport_2019_04-01-20_1.pdf?__hstc=224691269.b12e6315e7fe937df3299eb8d5fffe98.1607678207590.1607678207590.1607678207590.1&__hssc=224691269.1.1607678207591&__hsfp=462366145&hsCtaTracking=9723f990-d3d2-443a-bed5-836bd3c0df09%7C5710e0f8-d417-4fef-bb3a-a838f162e65e

Ключовим партнером Кембриджського інноваційного центру є Венчурне Кафе Роттердаму як неприбуткова організація (фонд), метою якого є створення інноваційної спільноти та прискорення розвитку інновацій в регіональній екосистемі, через програмування та зв'язки між студентами, стартапами, фізичними особами-підприємцями, інвесторами, корпораціями та іншими організаціями⁵⁴⁷. Основними напрямками діяльності цього Фонду є:

- 1) забезпечення всебічної підтримки підприємців;
- 2) партнерство з місцевими та національними організаціями щодо розвитку інновацій та підтримки підприємництва;
- 3) допомога в усуненні інформаційних прогалин у підтримці інноваційного співтовариства⁵⁴⁸.

На виконання цих напрямів діяльності Венчурне Кафе реалізує наступні проекти:

1) «Thursday Gathering» - щотижневі зустрічі, які відвідують близька 300 осіб, з метою встановлення ділових зв'язків, обміну інформацією та освіти.

2) «Talent Night» - щомісячна зустріч у співпраці з Роттердамськими партнерами, що зосереджується на темах у галузі талантів міста.

3) «Talent Portal» - проєкт, що сфокусований на пошуку стажувань та роботи у мережі освітніх організацій;

4) «Innovation Visitor Bureau» - проєкт, що передбачає проведення освітніх екскурсій для представників бізнесу, урядових організацій та навчальних закладів. Метою цих екскурсій є формування нових ділових зв'язків, ознайомлення з місцевою інноваційною системою та отримання новітньої інформації про інновації;

5) «Informal Investor Diner» - неформальне спілкування з інвесторами з метою просування стартап-ідей;

6) «Rotterdam Capital Days» - масштабний 3-денний захід, у якому беруть участь представники більшості суб'єктів інноваційної інфраструктури⁵⁴⁹.

---

⁵⁴⁷ Офіційний сайт Venture Café Rotterdam. URL: <https://venturecaferotterdam.org/>

⁵⁴⁸ Impact Report Venture Café Rotterdam 2018. Venture Café Rotterdam. 2019. URL: <http://venturecaferotterdam.org/wp-content/uploads/2019/03/Looking-back-at-2018-Venture-Cafe-Impact-Report-Web.pdf>

⁵⁴⁹ Impact Report Venture Café Rotterdam 2018. Venture Café Rotterdam. 2019. URL: <http://venturecaferotterdam.org/wp-content/uploads/2019/03/Looking-back-at-2018-Venture-Cafe-Impact-Report-Web.pdf>

Підбиваючи підсумок щодо іноземного досвіду інформаційно-комунікативного забезпечення інноваційної інфраструктури необхідно зауважити, що поширеною практикою є створення мережі організацій, які діють на міждержавному рівні та об'єднують всіх суб'єктів інноваційної інфраструктури щодо пошуку інноваційних ідей, їх розробки та реалізації.

Значення інформаційно-комунікативного забезпечення інноваційної інфраструктури декларувалося і у багатьох актах України. Так, відповідно до Рекомендацій парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2010 р. № 2632-VI, на Кабінет Міністрів України було покладено обов'язок вжити заходів щодо розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку шляхом 1) розвитку системи державного статистичного спостереження у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, ґрунтуючись на показниках і стандартах, що використовуються в Європейському Союзі та Організації Економічного Співробітництва і Розвитку; 2) розвитку системи науково-технічної та патентно-ліцензійної інформації з максимальним використанням можливостей мережі Інтернет; 3) удосконалення системи оцінювання наукових робіт фундаментального спрямування.

Разом з тим, відповідно до Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р серед основних бар'єрів для розвитку інновацій в Україні було названо слабко розвинуту інфраструктуру, у тому числі інноваційну, через низький рівень показників валового нагромадження капіталу у відсотках до валового внутрішнього продукту, показників екологічної стійкості, доступності та якісної роботи електронного уряду (використання інформаційних та комунікаційних технологій у поєднанні з організаційними змінами та застосуванням нових навичок у державному управлінні для впровадження державних послуг та демократичних процесів)⁵⁵⁰.

Аналіз вказаної Стратегії дає можливість встановити наступні інформаційно-комунікативні проблеми функціонування інноваційної інфраструктури:

---

⁵⁵⁰ Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. *Офіційний вісник України*. 2019. Ст. 1983.

1) *на етапі виникнення ідеї та розробки інноваційного продукту*: відсутність у автора (авторів) ідеї інформації щодо специфіки та економічних небезпек в процесі проходження етапів створення продукту та перспектив виведення його на ринок; відсутність налагоджених комунікативних зв'язків між науковцями і підприємцями щодо перспективних напрямів інноваційної діяльності в Україні та за кордоном; відсутність ефективного інформування суб'єктів підприємницької діяльності щодо успішно реалізованих проєктів із створення або залучення інновацій; відсутність належного експертного супроводу створення інноваційного продукту та виробництва відповідної продукції.

2) *на етапі трансферу інновацій*: недостатня обізнаність науковців і працівників підрозділів, які відповідають за комерціалізацію у закладах вищої освіти та наукових установах, щодо оцінки рівня готовності науково-технічної (експериментальної) розробки, подальшого ринкового ефекту від переданих (комерціалізованих) технологій, розроблення стратегії комерційного розвитку, сценаріїв трансферу технологій, що перебувають на різних стадіях готовності; відсутність інформації про інформаційних партнерів⁵⁵¹;

3) *на етапі створення інноваційного стартапу*: недостатність необхідних знань і навичок для здійснення підприємницької діяльності; відсутність належної інформаційної підтримки у пошуку інвестицій та грантової підтримки;

4) *на етапі впровадження інновацій (інноваційного продукту) існуючим суб'єктом підприємницької діяльності*: відсутність належного інформування суб'єкта підприємницької діяльності про можливі переваги при застосуванні інновацій; обмеженість можливостей експертного супроводу під час провадження на підприємстві інновацій, високі економічні ризики тощо.

Вирішенню низки з цих проблем сприяють суб'єкти інноваційної інфраструктури, ключовими завданнями яких є надання інформаційно-комунікативної підтримки іншим суб'єктам інноваційної діяльності.

Серед цих суб'єктів можливо зупинитися Громадській організації «Агенція європейських інновацій» (ЄДРПОУ: 37362513), яка з 2010 року надає багатоспекторну підтримку суб'єктам інноваційної діяль-

---

⁵⁵¹ Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. *Офіційний вісник України*. 2019. Ст. 1983

ності щодо інструментів та фінансових ресурсів для інноваційного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, креативних індустрій, освіти, агропромислового комплексу, охорони здоров'я, відновлюваної енергетики на основі сучасних результатів науково-дослідної діяльності, зокрема в рамках програм HORIZONT 2020, ENI та програм різних донорів⁵⁵². Основу діяльності цієї громадської організації складають дослідження ключових напрямів інноваційного розвитку (таких як ІКТ, цифровізація, «зелені технології» тощо), розробка та експертний супровід створення інноваційного продукту (інновацій), всебічна консалтингова підтримка тощо.

Також в Україні реалізовується проєкт зі створення Національної електронної науково-інформаційної системи (Ukrainian Research Information System), метою якої є моніторинг діяльності наукових і освітніх установ, підвищення ефективності у прийнятті рішень у сфері розподілу фінансування⁵⁵³, а також діє веб-сайт «Український індекс наукового цитування»⁵⁵⁴. Крім того, Центром досліджень соціальних комунікацій сформовано рейтинг наукових періодичних видань, що мають бібліометричні профілі⁵⁵⁵.

З огляду на вищевикладене, можна зробити висновок, що інформаційно-комунікативне забезпечення інноваційного процесу включає в себе низку ключових напрямів діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, урядових та неурядових організацій, наукових та освітніх установ та суб'єктів підприємницької діяльності, спрямовану на всебічну підтримку та супровід суб'єкта інноваційної діяльності від етапу виникнення ідеї до виведення інноваційної продукції на ринок та подальшого розвитку інноваційного підприємства.

Наступним кроком дослідження є аналіз інформаційно-комунікативної взаємодії окремих суб'єктів інноваційної інфраструктури.

Інформаційно-комунікативна взаємодія наукових парків.

В Україні науковий парк є одним з найбільш поширених суб'єктів інноваційного процесу, що виконує функції створення нових видів інноваційного продукту та реалізації інноваційної продукції, інформаційно-

---

⁵⁵² Офіційний сайт «Агенція європейських інновацій». URL: <https://aei.org.ua/pro-nas/>

⁵⁵³ Офіційний сайт ДНТБ України. URL: <https://dntb.gov.ua/pp/uris>

⁵⁵⁴ Офіційний сайт «Український індекс наукового цитування». URL: <http://uincit.uran.ua/scientists/fronts/analytics>

⁵⁵⁵ Офіційний сайт Центру досліджень соціальних комунікацій НБУВ. URL: http://www.nbuv.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=journals

методичного, правового та консалтингового забезпечення засновників і партнерів наукового парку, функцію залучення осіб до інноваційного процесу, сприяння розвитку та підтримки малого інноваційного підприємства, залучення і використання у своїй діяльності ризикового (венчурного) капіталу, освітню та представницьку функції⁵⁵⁶.

Разом з тим, в Україні відсутня єдина мережа наукових парків, яка би забезпечувала взаємодію між цими суб'єктами інноваційного процесу.

Натомість на міжнародному рівні ефективно функціонує декілька таких мереж.

Так, на сьогоднішній день, однією з найбільш відомих мереж, що забезпечує сталі взаємозв'язки між науковими парками є Асоціація університетських дослідницьких парків (Association of University Related Research Parks) (далі - AURRP).

Ідея створення цього об'єднання виникла ще у 1986 році серед керівників вищих навчальних закладів США. Здійснивши аналіз тенденцій розвитку наукових та технологічних парків на базі університетів вони дійшли до висновку щодо необхідності створення єдиної мережі, що забезпечувала постійний обмін інформацією та досвідом між різними інноваційними структурами.

Організаційно-правовою формою AURRP є міжнародна неприбуткова організація.

На сьогоднішній день AURRP об'єднує на правах членства наукові парки багатьох країн світу, зокрема США, Канади, Латинської Америки, Японії, Австралії, Саудівської Аравії, Судану та Індії.

Серед основних функцій цієї мережі можна виділити наступні:

1) освітня (в тому числі проведення майстер-класів та навчальних курсів для розробників інноваційної продукції, надання підтримки новоствореним науковим паркам);

2) комунікативна (забезпечення постійного обміну досвідом між науковими парками, пошук інвесторів для фінансування створення нових інноваційних структур на базі вищих навчальних закладів, в тому числі і наукових парків)⁵⁵⁷.

---

⁵⁵⁶ Глібок С. В. Наукові парки України: правовий аспект. *Інноваційна система та інформаційні технології в сучасній науці*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків. 20 жовт. 2017 р.). Харків, 2017. С. 45–46.

⁵⁵⁷ Офіційний сайт Асоціації університетських дослідницьких парків. URL: <https://www.aurp.net/home>.

Таким чином, Асоціація університетських дослідницьких парків на сьогодні забезпечує ефективну взаємодію між науковим парками всіх континентів, стимулює створення нових інноваційних суб'єктів та інноваційний розвиток вищих навчальних закладів.

Ще одним прикладом ефективної взаємодії наукових парків є Міжнародна асоціація наукових парків та інноваційних галузей, основний центр діяльності якої розташований в Іспанії. Разом з тим, функціонують і регіональні підрозділи у 7 регіонах світу (зокрема, Китаї, Африці, Північній та Південній Америці тощо).

Організаційно-правовою формою вказаної організації є міжнародна неприбуткова неурядова організація. Міжнародна асоціація наукових парків та інноваційних галузей має спеціальний статус консультанта при Економічній та Соціальній раді ООН.

Створена у 1986 році, на сьогоднішній день вона об'єднує 350 членів, які діють у 74 країнах світу⁵⁵⁸.

Основною метою цієї організації є забезпечення інформаційно-комунікативної підтримки наукових парків, в тому числі через проведення конференції та освітніх курсів, а також здійснення представництва перед потенційними інвесторами. Крім того, вони забезпечують постійний моніторинг діяльності суб'єктів інноваційної діяльності з метою виявлення основних перспективних напрямів їх подальшого функціонування, а також проблем, з якими стикаються такі суб'єкти на етапі створення та розвитку.

Прикладом ефективної діяльності мережі наукових парків на національному рівні може слугувати Асоціація наукових та технологічних парків Іспанії, до складу якої входить 61 парк, 22 з яких фінансуються університетами. В цілому у співпраці з науковими парками, що входять до складу цієї організації, перебувають 44 заклади вищої освіти.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок, що важливим аспектом розвитку наукових парків України є створення регіональних та загальнодержавних мереж наукових парків, а також забезпечення їх участі у міжнародних організаціях наукових парків, з метою запозичення позитивного досвіду найбільш розвинутих інноваційних суб'єктів світу.

---

⁵⁵⁸ Офіційний сайт Міжнародної асоціації наукових парків та інноваційних галузей. URL: <https://www.iasp.ws/>.

Інформаційно-комунікативна взаємодія бізнес-інкубаторів.

Єдиного визначення бізнес-інкубатору наразі не сформульоване. Оглядом зупинимось на найбільш поширених з них:

1) бізнес-інкубатори стимулюють розвиток суб'єктів підприємницької діяльності, допомагаючи їм «вижити» та розвиватися починаючи від етапу створення, коли вони є найбільш вразливими. Їхні програми надають компаніям-клієнтам послуги з підтримки бізнесу, а також ресурси для новостворених підприємств. Найпоширенішими цілями інкубаційних програм є створення нових робочих місць, покращення «підприємницького клімату» громади, сприяння діяльності бізнесу в громаді, розбудова або прискорення зростання місцевої економіки⁵⁵⁹.

2) бізнес-інкубатор – це фізичний простір або приміщення, у якому здійснюється процес бізнес-інкубації, який у свою чергу є державним та / або приватним, підприємницьким, економічним та соціальним процесом розвитку, покликаним розвивати бізнес з стадії генерування ідей до новостворених компаній, завдяки всебічній програмі підтримки, допомоги у прискоренні розвитку суб'єктів підприємницької діяльності⁵⁶⁰;

3) бізнес-інкубатор - установа, що належить державі та / або муніципалітету або є спільною власністю, і метою якої є зменшення ризику стартапів та допомога їм утвердитися на ринку, а також сприяння розвитку малого та середнього бізнесу. Бізнес-інкубатор об'єднує стартапи у приміщеннях, якими він володіє або іншим чином експлуатує та використовує⁵⁶¹.

На національному законодавчому рівні термін «бізнес-інкубатор» було закріплено у Порядку реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2009 р. № 510. Відповідно до вказаного нормативно-правового акту бізнес-інкубатор – це організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам

---

⁵⁵⁹ National Business Incubation Association, Business Incubation. URL: http://www.nbia.org/resource_library/faq/#1.

⁵⁶⁰ Business Incubation Definitions and Principles: Trainee Manual. *InfoDev*. URL: http://www.agrirowad.com/UploadFiles/ProfileCv/m1_traineeManual_20101029960e20.pdf.

⁵⁶¹ Vidutinio verslo plėtros įstatymo nr. VIII-935: Lietuvos respublikos smulkiojo, 2017 m. Sausio 12 d. Nr. XIII-192. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/468c37b3dd5211e6be918a531b2126ab>.

малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності⁵⁶².

Наразі термін бізнес-інкубатор міститься лише у визначенні інноваційного підприємства.

На сьогоднішній день в Україні успішно функціонує мережа бізнес-інкубаторів (стартап-інкубаторів) «YEP!»

Основною метою вказаної мережі є стимулювання молодіжного підприємництва через їхнє залучення до підприємницької екосистеми закладу вищої освіти, міжнародної програми підприємництва та участі у діяльності бізнес-акселератору, що діє на базі цієї мережі.

На сьогоднішній день Мережа «YEP!» стала членом UBI Global Network, що є міжнародною мережею бізнес-ангелів. Також «YEP!» став найкращим проектом на конкурсі ініціатив, що розбудовують стартап-екосистему міст і взяв участь у The Next Web Startup City Summit 2017 в Амстердамі⁵⁶³. Наразі у цій мережі діє «YEP Starter» як освітній проєкт для стартаперів, що включає в себе комплексну теоретичну, маркетингову, інвестиційну та правову підготовку.

На міжнародному рівні з 1995 року функціонує програма Світового банку «InfoDev», метою якої є об'єднання підприємців, інвесторів та менторів через глобальну мережу бізнес-інкубаторів. Вказана програма включає в себе функціонування інноваційних центрів, лабораторій мобільних додатків (mLabs) та центрів агропідприємництва в країнах, що розвиваються, включаючи Кариби, Ефіопію, Гану, Кенію, Марокко, Південну Африку та В'єтнам. Підтримка інноваційної діяльності здійснюється через надання учасникам програми інформаційних, освітніх та представницьких послуг.⁵⁶⁴

Також важливу роль у розвитку бізнес-інкубаторів відіграє Міжнародна асоціація бізнес-інновацій, що функціонує у формі міжнародної неприбуткової організації та об'єднує більше ніж 1200 членів – суб'єктів інноваційної діяльності. Основними функціями цієї організації є освітня та інформаційно-комунікативна, що реалізуються у формі забезпечення співпраці, наставництва, навчання та обміну інноваційними іде-

---

⁵⁶² Порядок реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2009 р. № 510. *Офіційний вісник України*. 2009. Ст.1310.

⁵⁶³ Офіційний сайт мережі бізнес-інкубаторів «YEP!». URL: <http://www.yepworld.org/ua/>.

⁵⁶⁴ Офіційний сайт програми Світового банку «InfoDev». URL: <http://www.infodev.org>.

ями підприємців. Надання таких послуг здійснюється, в тому числі, за допомогою бізнес-інкубаторів. При цьому частина із вказаних освітніх послуг надається безкоштовно⁵⁶⁵.

Крім того, бізнес-інкубатори є ключовими членами міжнародної неприбуткової недержавної організації International Business Innovation Association та діють в межах Центрів підприємництва, надаючи допомогу стартап-компаніям⁵⁶⁶.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що членство бізнес-інкубаторів у міжнародних мережах забезпечує ефективну реалізацію покладних на них функцій.

Інформаційно-комунікативна взаємодія бізнес-ангелів.

Третім суб'єктом інноваційного процесу є бізнес-ангел як фізична особа, суб'єкт інноваційної інфраструктури, що здійснює інвестування у високоризикові, переважно інноваційні, малі та середні підприємства й стартапи.

Деякі науковці визначають бізнес-ангел як приватного інвестора, який вкладає кошти в інноваційні проекти (стартапи), як правило в обмін на повернення вкладень і частку в компанії⁵⁶⁷.

Вказаний суб'єкт інноваційного процесу не є поширеним в національній інноваційній системі України.

Разом з тим, в інших державах світу їхня діяльність справляє значний позитивний ефект на інноваційний розвиток основних галузей економіки.

Для узгодження та взаємної підтримки бізнес-ангелів в 1999 році було створено Європейську мережу бізнес-ангелів (далі - EBAN), яка об'єднує більше ніж 150 організацій-членів з 50 країн світу.

Основними функціями цієї мережі є освітня, інформаційно-комунікативна, представницька та інвестиційна. На сьогоднішній день EBAN інвестує 7,5 мільярдів євро на рік і об'єднує на правах членства не тільки бізнес-ангелів, їх асоціації та мережі, але й інших суб'єктів інноваційної інфраструктури⁵⁶⁸.

У США діє організація бізнес-ангелів «Miami Angels»⁵⁶⁹, яке об'єднує акредитованих інвесторів (близька 100 осіб) для інвестування в

---

⁵⁶⁵ Офіційний сайт Міжнародної асоціації бізнес-інновацій. URL: <https://inbia.org>.

⁵⁶⁶ Офіційний сайт InBIA. URL: <https://inbia.org/>.

⁵⁶⁷ Стартап проекти та їх оцінювання: конспект лекцій для студентів за спеціальністю 7.121 «Інженерія програмного забезпечення» факультету інформаційних технологій УжНУ / Розробник: к.т.н. Поліщук В.В. – Ужгород: 2018. С. 19.

⁵⁶⁸ Офіційний сайт EBAN. URL: <http://www.eban.org/>.

⁵⁶⁹ Офіційний сайт Miami Angels. URL: <https://www.miamiangels.vc/>.

стартапи на ранніх стадіях у США та Латинській Америці. За останньою інформацією інвестори вже здійснили інвестування у загальні суми 14,2 мільйона доларів⁵⁷⁰, з яких лише за 2018 рік – 3,2 мільйона доларів у 11 стартапів. Середній розмір інвестиційної угоди - близько 330 000 доларів. Це об'єднання є найбільшим і найефективнішим у Південній Флориді. Допомога компаніям також надається з шляхом їх безпосереднього ознайомлення з іншими стратегічними інвесторами по всій території США, такими як VCs First Round Capital та Insight Venture Partners⁵⁷¹.

Однією з найбільш відомих національних мереж бізнес-ангелів в Україні є «UAngel», що була створена у 2014 році. Станом на сьогодні вона є повноправним членом EBAN. Членами «UAngel», окрім бізнес-ангелів, є венчурні фонди та акселератори Digital Future, WannaBiz, Fison, Gravia VC та інші. Про успіх діяльності даної організації свідчить той факт, що лише за перший рік її функціонування в рамках інвестування стартапів інвесторами було укладено угоди загальною сумою \$1,6 млн.⁵⁷²

Також, мережею бізнес-ангелів в Україні є Громадська організація «Асоціація приватних інвесторів України» (код ЄДРПОУ: 35012423), яка функціонує з 2007 року та є членом EBAN. До співпраці цієї громадської організації знаходяться не лише фізичні особи-інвестори, але й венчурні фонди, корпоративні венчурні фонди, корпоративні венчурні інвестори та фінансові консалтингові компанії⁵⁷³.

Саме інформаційно-комунікативна взаємодія між бізнес-ангелами є запорукою успішного інвестування та залучення коштів для реалізації інноваційних проєктів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що забезпечення реалізації інформаційно-комунікативної взаємодії між суб'єктами інноваційного процесу є запорукою ефективності їхнього функціонування в цілому. Така взаємодія може відбуватися як в межах міжнародної органі-

---

⁵⁷⁰ Interview with Rebecca Danta, director of Miami Angels. *Finance Strategists*. URL: <https://www.financestrategists.com/founder-spotlight/rebecca-danta/>.

⁵⁷¹ Dahlberg N. For Miami Angels and the ecosystem, 2018 was a very good year: 11 deals, \$3.2m deployed. What's ahead? *Refresh Miami*. 2019. URL: <https://www.refreshmiami.com/for-miami-angels-and-the-ecosystem-2018-was-a-very-good-year-11-deals-3-2m-deployed-whats-ahead/>.

⁵⁷² Офіційний сайт «UAngel». URL: <http://uangel.com.ua/>.

⁵⁷³ Офіційний сайт Асоціації приватних інвесторів України. URL: <http://www.uaban.org/>.

зації (мережі), яка об'єднує суб'єктів інноваційної інфраструктури різних видів, так і в мережах окремих видів суб'єктів. Так, на сьогоднішній день в світі здійснюють діяльність міжнародні мережі бізнес-ангелів, бізнес-інкубаторів та наукових парків, що функціонують у формі неурядових неприбуткових організацій та надають освітні, інформаційно-комунікативні, представницькі та інвестиційні послуги їхнім членам.

У зв'язку з вищевикладеним, існує нагальна потреба як у створенні національних мереж суб'єктів інноваційної інфраструктури, так і залученні до тісної співпраці іноземних та міжнародних організацій із підтримки інновацій, оскільки саме від швидкого та ефективного обміну новітніми знаннями та інформацією залежить інноваційний розвиток нашої держави.

Також важливим є удосконалення нормативно-правового регулювання статусу, порядку створення та особливостей діяльності окремих суб'єктів інноваційного процесу, з метою забезпечення правової визначеності щодо їхньої сутності, специфіки та функцій з підтримки інноваційного розвитку.

Місце впровадження результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані у освітній, науково-дослідній та нормотворчій діяльності, у навчально-педагогічній роботі при розробці відповідних розділів підручників та навчальних посібників, при підготовці науково-практичних коментарів до законодавчих актів, при проведенні заходів з підвищення кваліфікації, в також у практичній діяльності як правників, так і осіб, що здійснюють інноваційну підприємницьку діяльність. В тому числі дослідження може бути використано у діяльності Міністерства освіти та науки України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства цифрової трансформації України, Харківською міською радою, Харківською обласною державною адміністрацією тощо.